
Högsta domstolen

NJA 2013 s. 22 (NJA 2013:3)

Målnummer:	Ö743-11	Avdelning:	1
Domsnummer:			
Avgörandedatum:	2013-01-31		
Rubrik:	Ett svenskt konkursbo har väckt återvinningstalan mot ett norskt bolag. Svensk domsrätt har ansetts föreligga trots att det saknats stöd i forumreglerna i 10 kap. rättegångsbalken.		
Lagrum:	<ul style="list-style-type: none">• 4 kap. 19 § konkurslagen (1987:672)• 10 kap. 4 § och 8 § rättegångsbalken (1942:740)• Artikel 3.1 i rådets förordning (EG) nr 1346/2000 av den 29 maj 2000 om insolvensförfaranden		
Rättsfall:	<ul style="list-style-type: none">• NJA 1998 s. 361• EU-domstolens dom den 22 februari 1979 i mål C-133/8, Gourdain. REG 1979, s. 733• EU-domstolens dom den 12 februari 2009 i mål C-339/07, Seagon, REG 2009, s. I-767		

REFERAT

Solna tingsrätt

Kinovox-Benum AB i likvidations konkursbo förde vid Solna tingsrätt den talan mot Siv Ing Benum AS som framgår av tingsrättens beslut.

Tingsrätten (rådmannen Thomas Lindstam) anförde i beslut den 6 april 2010 följande.

Skäl

Bakgrund

Kinovox-Benum AB i likvidations konkursbo har yrkat att tingsrätten ska förplikta Siv Ing Benum AS att utge 420 000 kr jämte ränta.

Bakgrunden är att Kinovox-Benum AB den 15 maj 2008 betalade 420 000 kr till det norska bolaget Siv Ing Benum AS som delbetalning av skulder för leveranser hösten 2007. Betalningen beordrades av B.B. som företrädare för Kinovox-Benum AB. B.B. är även styrelseordförande och prokurist i Siv Ing Benum AS. Utbetalningen skedde från Kinovox-Benum AB:s konto i Handelsbanken, kontor Solna strand.

Den 13 maj 2008 beslutade Bolagsverket om tvångslikvidation av Kinovox-Benum AB då bolaget inte hade lämnat in någon årsredovisning sedan 2005. Likvidatorn ansökte den 1 juli 2008 att bolaget skulle försättas i konkurs och dagen därpå beslutade tingsrätten att försätta Kinovox-Benum AB i likvidation i konkurs.

Enligt Kinovox-Benum AB i likvidations konkursbo skedde den aktuella betalningen vid en tidpunkt då bolaget var på obestånd. Betalningen avsåg ett avsevärt belopp i förhållande till konkursbolagets tillgångsmassa, som vid konkursutbrottet uppgick till endast 12 939 kr. Betalningen har således avsevärt försämrat konkursbolagets ekonomiska ställning. Betalningen är inte heller att betrakta som ordinär. Mot denna bakgrund ska betalningen gå åter i enlighet med 4 kap. 10 § konkurslagen.

Vidare har genom transaktionen en viss borgenär gynnats framför andra på ett otillbörligt sätt vid en tidpunkt då konkursbolaget var på obestånd. Betalningen

har skett till en närstående som får anses ha ägt kännedom om insolvensen och de omständigheter som gjorde rättshandlingen otillbörlig. Betalningen ska därför alternativt gå åter i enlighet med 4 kap. 5 § konkurslagen.

Siv Ing Benum AS har bestritt samtliga yrkanden.

Rättens behörighet m.m.

Tingsrätten är enligt Kinovox-Benum AB i likvidations konkursbo behörig i enlighet med 10 kap. 4 och 8 §§ RB jämfört med 1 § lagen (1981:6) om konkurs som omfattar egendom i annat nordiskt land.

Siv Ing Benum AS har i sitt svaromål den 16 juli 2007 bl.a. ombett kåranden att utveckla och konkretisera de grunder som ger rätt att väcka talan mot bolaget vid svensk domstol. Efter att Siv Ing Benum AS förelagts att bl.a. ange grunder för sitt bestridande har bolaget den 24 augusti 2009 angett att talan bör föras i norsk domstol. Tingsrätten förelade därefter Siv Ing Benum AS att ange grunderna för denna foruminvändning. I en inlaga den 2 september 2009, där man också har bestritt kårålet, har Siv Ing Benum AS yrkat att talan ska avvisas och att eventuella krav från konkursboet ska framföras vid norsk domstol.

Kinovox-Benum AB i likvidations konkursbo har invänt att svaranden inte motiverat sitt avvisningsyrkande. Konkursboet anser dessutom att någon invändning i forumfrågan inte längre kunna göras gällande eftersom en sådan invändning måste göras när parten första gången för talan i målet. Detta har Siv Ing Benum AS inte gjort trots förelägganden därom.

Siv Ing Benum AS har hävdatt att man redan i den första inlagan till tingsrätten har bett kåranden att konkretisera de grunder som ligger till grund för en stämning vid svensk domstol.

- - -

Tingsrättens bedömning

Vanliga forumregler är tillämpliga då talan om återvinning i konkurs väcks. Detta innebär att talan oftast ska väckas i återvinnings svarandens hemvistforum enligt 10 kap. 1 § RB, men att återvinnings talan också kan väckas vid annan domstol som enligt allmänna regler är behörig i tvistemål av den beskaffenhet som rättegången rör, t.ex. fastighetsforum.

En part som anser att rätten inte är behörig att ta upp ett mål därför att stämningens ansökan ingetts till fel forum måste invända mot detta då han första gången för talan i målet. Om han försummar detta har han sedan inte rätt att framställa en sådan invändning (10 kap. 18 § och 34 kap. 2 § RB).

Som framkommit har Siv Ing Benum AS redan i sin första inlaga ifrågasatt tingsrättens behörighet. Tingsrätten anser därför att Siv Ing Benum AS har framställt sin invändning om rättegångshinder i rätt tid. Den omständigheten att bolaget först senare redogjort för de närmare omständigheter som legat till grund för invändningen förändrar inte denna bedömning.

Tingsrätten övergår därför till att pröva Siv Ing Benum AS:s invändning om att tingsrätten saknar behörighet att ta upp den aktuella tvisten.

Kinovox-Benum AB i likvidations konkursbo har i första hand gjort gällande att tingsrätten är behörig enligt 10 kap. 4 § RB eftersom Siv Ing Benum AS har ingått den aktuella affärsförbindelsen i Sverige.

Siv Ing Benum AS har invänt att B.B. beordrat den aktuella utbetalningen via e-post och att skulden, vilken i och för sig bestrids, således inte har uppkommit i Sverige.

Enligt 10 kap. 4 § RB må den som inte äger känt hemvist inom riket men som ingått förbindelse eller ådragit sig gäld här i tvist därom sökas där förbindelsen ingicks eller gälden uppkom. Av praxis framgår att frågan när en förbindelse ska anses ingången i Sverige får besvaras strängt efter ordalydelsen. Det

fordras i princip att svaranden eller hans ombud uppehöll sig här när förbindelsen slutligt ingicks. Det räcker t.ex. inte att en representant för ett utländskt bolag ingår vissa förbindelser per telefon med en i Sverige varande representant för ett svenskt företag för att förbindelserna ska anses som ingångna i Sverige (NJA 1940 s. 352).

Kinovox-Benum AB i likvidations konkursbos talan avser återvinning av en betalning. Grunden för talan omfattar inte de tidigare leveranser som gett upphov till skulden som betalningen avsett utan bara själva betalningen. I målet har inte framkommit annat än att B.B., som företrädare för Kinovox-Benum AB, befann sig i Norge när han beordrade den aktuella utbetalningen till Siv Ing Benum AS. Förbindelsen kan därför inte anses vara ingången i Sverige. Tingsrätten kan således inte grunda sin behörighet på 10 kap. 4 § RB.

I andra hand har Kinovox-Benum AB i likvidations konkursbo gjort gällande att tingsrätten är behörig eftersom skadan uppkom i Sverige i anledning av att den återvinningsbara transaktionen, dvs. konkursbolagets utbetalning till Siv Ing Benum AS, gjordes här i riket.

Siv Ing Benum AS har invänt att den aktuella betalningen inte kan anses vara en sådan skadegörande handling som avses i 10 kap. 8 § RB.

Enligt 10 kap. 8 § RB må talan i anledning av en skadegörande handling väckas vid tingsrätten i den ort där handlingen företogs eller skadan uppkom. Bakom bestämmelsen ligger att utredning och bevisning i allmänhet lättast står att erhålla i den ort där handlingen företogs. Eftersom det i vissa fall kan vara tveksamt var den skadegörande handlingen ska anses ha skett medger bestämmelsen valrätt mellan den ort där handlingen företogs och den ort där den omedelbara effekten av handlandet uppkom. Med skadegörande handling avses enligt förarbetena både brottsliga förfaranden och skadegörande handlingar som inte innefattar brott. Det är således i första hand sådana handlingar som ger upphov till skadeståndsrättsliga anspråk som omfattas av bestämmelsen. Däremot omfattar forumregeln inte anspråk som grundar sig på underlåtenhet att fullgöra en genom avtal uppkommen förpliktelse, dvs. inomobligatoriska anspråk (NJA II 1943 s. 102).

Som anförts avser Kinovox-Benum AB i likvidations konkursbos talan återvinning av en betalning från Kinovox-Benum AB till Siv Ing Benum AS. Konkursboet har gjort gällande att betalningen ska gå åter då den otillbörligen har gynnat en viss borgenär och att det dessutom inte rör sig om en ordinär betalning. Den otillbörliga betalningen är emellertid enligt tingsrätten inte en skadegörande handling i den mening som avses i 10 kap. 8 § RB. Den betalningsskyldighet som skulle bli följd av att käromålet bifalls är inte att anse som en skadeståndsskyldighet även om det finns vissa likheter mellan de båda (jfr NJA 2001 s. 336). Dessutom skulle en rätt att med stöd av 10 kap. 8 § RB föra talan om återvinning i konkurs vid rätten i den ort där skadan uppkom innebära att en sådan talan i princip alltid skulle kunna föras vid konkursdomstolen, eftersom den ekonomiska skadan för konkursgäldenären i regel kan anses ha uppkommit där (jfr RH 2007:54). Detta torde knappast ha varit lagstiftarens avsikt, då man till skillnad mot i vissa andra länder valt att inte göra konkursdomstolen till exklusivt forum i återvinningsfrågor (se Palmér och Savin, Konkurslagen. En kommentar på Internet, 4 kap. 19 § konkurslagen [2010-03-21, http://zeteo.nj.se/ppa/DocView/konklkomm_konklkap04_s7_s1j]).

Tingsrätten finner således att Kinovox-Benum AB i likvidations konkursbo inte har visat att rätten skulle vara behörig att ta upp målet med stöd av nämnda domsrättsregler och då foruminvändning gjorts i rätt tid ska konkursboets talan avvisas.

- - -

Beslut

Tingsrätten avvisar Kinovox-Benum AB i likvidations konkursbos talan.

Svea hovrätt

Konkursboet överklagade i Svea hovrätt och yrkade att tingsrättens beslut skulle upphävas och att målet skulle återförvisas till tingsrätten för fortsatt behandling.

Siv Ing Benum AS bestred ändring.

Hovrätten (hovrättsråden Ulrika Beergrehn, referent, och Maria Wetterstrand Hagström samt hovrättsassessorn Erik Hällströmer) anförde i beslut den 17 januari 2011 följande.

Skäl

Konkursboet har i hovrätten vidhållit att Siv Ing gjort sin foruminvändning för sent. Som grund för tingsrättens behörighet har konkursboet även här åberopat 10 kap. 4 och 8 §§ RB. Konkursboet har anført att parterna ingått en affärsförbindelse i Sverige vilket gör 10 kap. 4 § RB tillämplig samt att en skada för konkursboet har uppstått genom utbetalningen till Siv Ing och att skadan uppkommit i Sverige, vilket även gör 10 kap. 8 § RB tillämplig. Därutöver har konkursboet i hovrätten förklarat att rådets förordning (EG) nr 1346/2000 av den 29 maj 2000 om insolvensförfaranden (insolvensförordningen) bör ge svensk domstol behörighet att pröva talan om återvinning.

Siv Ing har även här hävdad att foruminvändningen gjorts i rätt tid och till stöd för att svensk internationell domsrätt inte föreligger anført att utbetalningen beordrats från Norge, vilket i enlighet med svensk rättspraxis medför att 10 kap. 4 § RB inte är tillämplig. Siv Ing har vidare anført att den aktuella transaktionen inte är en sådan skadegörande handling som omfattas av tillämpningsområdet för 10 kap. 8 § RB. Siv Ing har därtill i hovrätten gjort gällande att insolvensförordningen inte är tillämplig i förevarande fall eftersom den inte gäller i förhållande till Norge.

Hovrätten gör följande bedömning.

I likhet med tingsrätten finner hovrätten att Siv Ing, som i sin första inlägga till tingsrätten ifrågasatt svensk domstols behörighet, framställt sin invändning om rättegångshinder i rätt tid.

Kinovox-Benum AB i likvidation försattes i konkurs efter beslut av Solna tingsrätt. Genom den av konkursförvaltaren väckta talan mot Siv Ing har förvaltaren påkallat återvinning till konkursboet. Siv Ing har säte i Norge.

Den invändning om rättegångshinder som Siv Ing har gjort i målet innebär att svensk domstols internationella behörighet ifrågasätts. Insolvensförordningen är en del av unionsrätten och som sådan har den företräde framför nationell rätt. Hovrätten har därför först att pröva huruvida insolvensförordningen är tillämplig och bestämmande för behörigheten i förevarande mål.

Enligt artikel 3.1 insolvensförordningen har domstolarna i den medlemsstat inom vars territorium platsen där gäldenärens huvudsakliga intressen finns behörighet att inleda ett insolvensförfarande. För bolag och andra juridiska personer ska sätet anses vara platsen där de huvudsakliga intressena finns, om inte annat visas (samma artikel). EU-domstolen har slagit fast att denna artikel ska tolkas så att domstolarna i den medlemsstat, inom vars territorium ett insolvensförfarande har inletts har behörighet att avgöra en återvinningstalan som grundas på gäldenärens insolvens och riktas mot en svarande som har sitt säte i en annan medlemsstat (EU-domstolens dom den 12 februari 2009 i mål nr C-339/07, Seagon mot Deko Marty Belgium NV).

Insolvensförordningen är såsom en EU-förordning bindande och direkt tillämplig för svensk domstol. Artikel 44 i förordningen reglerar förhållandet till konventioner på området och i punkten 3 a) anges uttryckligen att förordningen inte är tillämplig i en medlemsstat i den utsträckning den är oförenlig med förpliktelser som uppstår i samband med konkurs och som härrör från en konvention som medlemsstaten före ikraftträdandet har slutit med ett eller flera länder utanför EU. I enlighet härmed gäller den nordiska konkurskonventionen som införlivats med svensk rätt i lagen (1981:6) om konkurs som omfattar egendom i annat nordiskt land och lagen (1981:7) om

verkan av konkurs som inträffat i annat nordiskt land framför insolvensförordningen i förhållande till bl.a. Norge, som inte är en medlemsstat inom EU och således inte är bundet av förordningen. Varken konventionen eller de svenska lagarna innehåller emellertid några direkta domsregler. I förevarande fall blir därför behörighetsreglerna i insolvensförordningen, enligt hovrättens mening, tillämpliga för svensk domstol trots att svaranden har sitt säte i Norge.

Enligt artikel 3.1 insolvensförordningen, med den tolkning EU-domstolen gjort i ovan nämnda dom av artikeln, föreligger således behörighet för svensk domstol att ta upp den nu aktuella återvinningstalan.

Hovrätten uppfattar inte den invändning som Siv Ing gjort om rättegångshinder som en invändning även mot svensk domstols nationella behörighet, dvs. mot Solna tingsrätts behörighet att handlägga målet när svensk internationell domsrätt konstaterats. Med hänsyn härtill prövar hovrätten inte frågan om Solna tingsrätts nationella behörighet. På grund av det anförda ska tingsrättens beslut undanröjas och målet återförvisas till tingsrätten för fortsatt behandling.

Slut

Hovrätten undanröjer tingsrättens beslut och återförvisar målet till tingsrätten för fortsatt behandling.

Högsta domstolen

Siv Ing Benum AS överklagade och yrkade att HD med ändring av hovrättens beslut skulle fastställa tingsrättens beslut.

Kinovox-Benum AB i likvidations konkursbo motsatte sig att hovrättens beslut ändrades.

Målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, justitiesekreteraren Johan Lundberg, föreslog i betänkande att HD skulle meddela följande beslut.

Skäl

1. Kinovox-Benum AB betalade den 15 maj 2008 420 000 kr till det norska bolaget Siv Ing Benum AS som delbetalning av skulder för leveranser. Sedan Bolagsverket beslutat om tvångslikvidation av Kinovox-Benum AB ansökte likvidatorn om bolagets försättande i konkurs, vilket skedde den 2 juli 2008. Kinovox-Benum AB i likvidations konkursbo (konkursboet) ansökte härefter om stämning mot Siv Ing Benum AS rörande återvinning i konkursen, varvid Siv Ing Benum AS invände mot svensk domstols behörighet och yrkade att talan skulle avvisas. Konkursboet gjorde häremot gällande att invändningen gjorts för sent och under alla förhållanden att svensk domsrätt föreligger.
2. HD, som konstaterar att Siv Ing Benum AS redan i sitt svaromål ifrågasatt svensk domstols behörighet, gör ingen annan bedömning än hovrätten av frågan om behörighetsinvändningen har gjorts i tid.
3. Frågan i HD är då om det föreligger svensk domsrätt.
4. Enligt 4 kap. 19 § konkurslagen väcks talan om återvinning i konkurs vid allmän domstol. Med allmän domstol avses enligt svensk rätt inte konkursdomstolen utan den domstol som enligt allmänna regler är behörig vid tvistemål av den beskaffenhet som rättegången rör, närmast forumreglerna i 10 kap. RB.
5. Någon allmän regel som är tillämplig på frågan om svensk domsrätt i mål om återvinning i konkurs finns inte i nationell svensk lagstiftning. Frågan om internationell behörighet i insolvensförfaranden är dock reglerad i insolvensförordningen som är direkt tillämplig i Sverige. Förordningen innehåller regler om behörighet att inleda insolvensförfaranden och bestämmelser om erkännande av insolvensförfaranden. (Rådets förordning [EG] nr 1346/2000 av den 29 maj 2000 om insolvensförfaranden.)

6. Avgörande för den internationella behörigheten är enligt insolvensförordningen på vilken plats gäldenärens huvudsakliga intressen finns. Behöriga att inleda ett insolvensförfarande är således domstolarna i den medlemsstat inom vars territorium den platsen är belägen. För bolag och andra juridiska personer anges att sätet ska anses vara platsen där de huvudsakliga intressena finns, om inte annat visas. (Artikel 3.1.)

7. Enligt EU-domstolens rättstillämpning ska artikel 3.1 tolkas så att domstolarna i den medlemsstat, där ett insolvensförfarande har inletts mot en gäldenär, också är behöriga att pröva en återvinningstalan riktad mot en svarande i en annan medlemsstat (dom av den 12 februari 2009 i mål C-339/07, Seagon, REG 2009, s. I-767). Insolvensförordningens ändamålsenliga verkan talar enligt EU-domstolen för att en talan som direkt kan härledas från ett insolvensförfarande och står i nära samband med detta bör omfattas av bestämmelsen (p. 21).

8. I det aktuella fallet kan det konstateras att återvinningstalan har samband med ett konkursförfarande i Sverige. Norge är emellertid inte medlem i Europeiska unionen och inte bundet av insolvensförordningen. EU-domstolens tolkning av art. 3.1 kan således inte sägas ge direkt stöd för att svensk domsrätt föreligger. Syftet med förordningen är vidare att till gagn för den inre marknaden skapa effektivitet och snabbhet i gränsöverskridande insolvensförfaranden. Av anförda skäl kan insolvensförordningen inte anses vara direkt tillämplig i det aktuella fallet.

9. Den nordiska konkurskonventionen, som gäller i förhållande till Norge, reglerar inte frågan om jurisdiktion. Då svensk domsrätt inte kan grundas på vare sig nationell rätt eller på någon bindande internationell konvention brukar frågan i första hand avgöras med analogisk tillämpning av forumreglerna i 10 kap. RB. Inte heller reglerna i 10 kap. RB kan emellertid anses ge något stöd för att finna att svensk domsrätt föreligger i det aktuella målet.

10. Frågan är då om det finns anledning att tillämpa insolvensförordningen analogt. Som EU-domstolen framhöll i mål C-339/07 talar starka effektivitetsskäl för att samla samtliga mål som har ett direkt samband med ett företags insolvens, däribland återvinningstalan, hos domstolarna i den stat som har behörighet att inleda insolvensförfarandet. Mot bakgrund av det naturliga samband som finns mellan återvinningstalan och det insolvensförfarande som handläggs i Sverige och då reglerna om jurisdiktion i insolvensförordningen får anses ge uttryck för etablerade internationella normer på området (jfr Uncitrals modellag om gränsöverskridande insolvensförfaranden), bör svensk domstols behörighet också kunna utvidgas till att omfatta en återvinningstalan riktad mot en svarande med hemvist i en stat som inte är ansluten till insolvensförordningen.

11. Mot denna bakgrund ska överklagandet avslås.

HD:s avgörande

HD avslår överklagandet.

HD (justitieråden Marianne Lundius, Ella Nyström, referent, Agneta Bäcklund, Ingemar Persson och Svante O. Johansson) meddelade den 31 januari 2013 följande beslut.

Skäl

1. Kinovox-Benum AB betalade 420 000 kr i maj 2008 till Siv Ing Benum AS avseende ersättning för leveranser. Siv Ing Benum är ett bolag med säte i Norge. Sedan Kinovox-Benum AB i likvidation den 2 juli 2008 försatts i konkurs vid Solna tingsrätt väckte konkursboet vid tingsrätten talan mot Siv Ing Benum om återvinning såvitt avsåg betalningen. Siv Ing Benum invände att svensk domstol saknade behörighet att ta upp målet till prövning och yrkade att talan skulle avvisas. Konkursboet hävdade att invändningen gjorts för sent och att svensk domsrätt i vart fall förelåg.

2. Tingsrätten fann att svensk domstol saknade behörighet att pröva målet och att foruminvändningen gjorts i rätt tid. Konkursboets talan avvisades därför.

Hovrätten, som har funnit att svensk domstol är behörig att ta upp målet till prövning, har undanröjt tingsrättens beslut och återförvisat målet till tingsrätten för fortsatt behandling. Parterna har i HD samma ståndpunkter som vid tingsrätten.

3. Som hovrätten funnit har Siv Ing Benum framställt invändningen om svensk domstols behörighet i rätt tid.

4. Frågan i HD är då om svensk domstol är behörig att pröva målet.

5. Enligt svensk rätt prövas en talan om återvinning i konkurs inte inom ramen för konkursförfarandet utan i en särskild process. Av 4 kap. 19 § konkurslagen framgår att återvinningstalan väcks vid allmän domstol. Med allmän domstol avses inte konkursdomstolen utan den domstol som enligt allmänna regler, närmast forumreglerna i 10 kap. RB, är behörig i tvistemål av det slag som rättegången rör. Dessa regler avser emellertid inte direkt frågan om svensk domsrätt föreligger.

6. Mellan de nordiska länderna finns det när det gäller privaträtten i allmänhet inte någon reglering av domsrätten, utan här gäller Bryssel- och Luganosystemet som innehåller regler om domsrätt på privaträttens område. Detta system är dock inte tillämpligt på konkurs. Återvinningstalan har på grund härav ansetts falla utanför tillämpningen av dessa regler (se EU-domstolens dom den 22 februari 1979 i mål C-133/78, Gourdain, REG 1979, s. 733, p. 4 och NJA 1998 s. 361).

7. Inom EU gäller rådets förordning (EG) nr 1346/2000 av den 29 maj 2000 om insolvensförfaranden (insolvensförordningen). Förordningen innehåller bl.a. regler om behörighet att inleda insolvensförfaranden och om erkännande av insolvensförfaranden. Enligt EU-domstolens praxis (se EU-domstolens dom den 12 februari 2009 i mål C-339/07, Seagon, REG 2009, s. I-767) ska förordningens bestämmelser tolkas så att domstolarna i den medlemsstat där ett insolvensförfarande har inletts mot en gäldenär också är behöriga att pröva en återvinningstalan riktad mot en svarande i en annan medlemsstat.

8. Eftersom Siv Ing Benum har sitt säte i en stat som inte är medlem i EU är insolvensförordningen inte direkt tillämplig på domsrättsfrågan.

9. I förhållandet mellan Sverige och Norge gäller den nordiska konkurskonventionen (konvention den 7 november 1933 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge angående konkurs, se även lagen [1981:6] om konkurs som omfattar egendom i annat nordiskt land och lagen [1981:7] om verkan av konkurs som inträffat i annat nordiskt land). Konventionen, som är en s.k. enkel konvention, innehåller bestämmelser om gränsöverskridande verkningar av konkurser i de nordiska länderna, men inte några direkta domsrättsregler. Det innebär att nationella regler rörande domsrätt i samband med en konkurs gäller, omfattande även talan om återvinning i konkurs.

10. Mellan de nordiska länderna föreligger vidare ett samarbete angående verkställighet av domar på privaträttens område (se lagen [1977:595] om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område). Regleringen innebär att forumbestämmelserna i de olika nordiska ländernas interna rätt i princip godtas. Detta bygger på det nordiska lagstiftningssamarbetet med ensartad lagstiftning i de olika länderna (prop. 1976/77:128 s. 24 f. och 44 f.). Verkställighet kan ske i annat nordiskt land utan exekvaturförfarande.

11. Frågan om det föreligger svensk domsrätt bör i första hand avgöras med analogisk tillämpning av forumreglerna i 10 kap. RB. Till stöd för svensk domsrätt har konkursboet åberopat 10 kap. 4 och 8 §§ RB samt anfört att affärsförbindelsen har ingåtts i Sverige och att skada för konkursboet har uppstått i Sverige genom utbetalningen.

12. Enligt 10 kap. 4 § RB får den som inte har känt hemvist inom riket men som har ingått förbindelse eller ådragit sig skuld här sökas där förbindelsen ingicks eller skulden uppkom. Bestämmelsen kan inte anses grunda behörighet i detta fall när återvinningstalan avser en utbetalning som beordrats från

Norge. Inte heller kan bestämmelsen i 10 kap. 8 § om forum vid talan i anledning av en skadegörande handling anses tillämplig på återvinningstalan.

13. Konkursboet har gjort gällande att stöd kan hämtas från insolvensförordningens reglering för att anse att svensk domsrätt ändå föreligger i målet.

14. Syftet bakom insolvensförordningen har angetts vara att den inre marknaden ska fungera väl, varför det krävs att gränsöverskridande insolvensförfaranden är effektiva och smidiga. Detta syfte har även åberopats av EU-domstolen i Seagon-målet (se p. 7 ovan) som skäl för att domstolen i den medlemsstat där insolvensförfarandet har inletts är behörig att pröva frågor om återvinning. Det måste vidare beaktas att förordningen innehåller en sammanhängande reglering, som utöver bestämmelser om domstols behörighet även omfattar regler om erkännande och verkställighet av avgöranden och om tillämplig lag. Mot bakgrund av vad nu sagts kan det inte anses att insolvensförordningen ger stöd för att generellt, även i förhållande till länder som inte omfattas av förordningen, tillerkänna svensk domstol behörighet att pröva en återvinningstalan så snart konkursförfarandet äger rum här.

15. Norge är en del av EU:s inre marknad genom EES-avtalet. I förhållandet mellan Sverige och Norge gäller överenskommelser som i princip innebär att nationella domsregler respekteras och att domar från ett land erkänns och är verkställbara i det andra landet. Återvinningstalan ska prövas enligt svensk lag. En bedömning som innebär att det är mest effektivt att återvinningstalan prövas vid svensk domstol ligger i linje med skälen bakom insolvensförordningens reglering. Under dessa förhållanden bör svensk domstol anses behörig att ta upp återvinningstalan till prövning.

16. Överklagandet ska därför avslås.

HD:s avgörande

HD avslår överklagandet.

HD:s beslut meddelat: den 31 januari 2013.

Mål nr: Ö 743-11.

Lagrum: 4 kap. 19 § konkurslagen (1987:672), 10 kap. 4 och 8 §§ RB samt artikel 3.1 i rådets förordning (EG) nr 1346/2000 av den 29 maj 2000 om insolvensförfaranden.

Rättsfall: NJA 1998 s. 361 samt EU-domstolens domar den 22 februari 1979 i mål C-133/78, Gourdain, REG 1979, s. 733 och den 12 februari 2009 i mål C-339/07, Seagon, REG 2009, s. I-767.

Sökord: Domstols behörighet; Återvinning; Konkurs; Insolvensförordningen; Internationella rättsförhållanden; Svensk domsrätt
